

**Jako všechny zákony světa,
i pravda je stálá a neměnná.**

Giordano Bruno

RYTMUS ŽIVOTA

**SYMBOLISMUS
ČÍSLO JEDNA**

LÉČIVÉ PRAMENY

**CASPAR DAVID
FRIEDRICH**

n@- ČASOPIS

Filozofie pro život – č. 135 – 25. březen 2021

Filozofie, kterou navrhujeme, je způsob života dostupný všem, což znamená uplatňování učení velkých mudrců v praxi.

Kultura je uskutečňování lidských hodnot v životě, čímž se stává aktivní, využívá kvality každého člověka a rozšiřuje obzory.

Dobrovolnictví je plodem vůle vložené do služby ostatním. Neexistuje větší bohatství, než je ochota.

BRNO

www.akropolis.cz/brno

HRADEC KRÁLOVÉ

www.akropolis.cz/hradec

LIBEREC

www.akropolis.cz/liberec

OLMOUC

www.akropolis.cz/olomouc

OSTRAVA

www.akropolis.cz/ostrava

PARDUBICE

www.akropolis.cz/pardubice

PLZEŇ

www.akropolis.cz/plzen

PRAHA

www.akropolis.cz/praha

ZLÍN

www.akropolis.cz/zlin

PhDr. Slavica Kroča, šéfredaktorka
Mgr. Ivana Hurytová, odpovědný redaktor
Redakce a grafická úprava:
Eva Bímová, Martina Flaitingrová
Jana Aksamítová, Ing. Ondřej Aksamít,
Mgr. Aleš Gabriel

Vydává Nová Akropolis z. s.
Varšavská 19, 120 00 Praha 2
Tel.: 222515152, e-mail: nova@akropolis.cz
Nová Akropolis se nemusí plně ztotožňovat s obsahem uveřejněných textů, odpovídají za ně výhradně jejich autoři.

© Nová Akropolis z. s.
Všechna práva vyhrazena. Tento časopis nebo jakákoli jeho část nesmí být reprodukován v jakékoli formě bez předchozího písemného svolení vydavatele.

www.akropolis.cz

Milí čtenáři,

možná někdo z vás prožil ve svém životě zkušenost, že se ztratil v lese a nemohl z něj najít cestu ven. Tato zkušenost jistě nebyla nijak příjemná, neboť naše emoce a mysl v takové chvíli pracují na plné obrátky a představivost nám nabízí nejrůznější obrazy, které vyvolávají strach a úzkost. Tyto pocity jsou spojené s tím, že se ocitáme v situaci, která je pro nás neznámá, a nevíme, zda najdeme správnou cestu, která nás vyvede ven. V takové chvíli můžeme propadnout bezmoci, která nás ochromí, anebo naopak zapojíme všechny svoje síly, které nám umožní pokračovat dál v hledání východiska z nelehké situace a uvěřit, že je v našich silách to zvládnout. V naší mysli se dokonce rodí vnitřní dialog, který zachycuje některé naše životní události, a my jsme ochotni udělat mnoho věcí jinak, změnit něco ve svém životě, jen když už z toho budeme venku. Celou svou bytostí se upínáme k jedinému přání najít cestu ven, najít řešení pro situaci, ve které se nalézáme. Nemůžeme nad ní mávnout rukou, schovat se přední, dělat, že ji nevidíme, odkládat její řešení; vyžaduje naše jednání navzdory obavám, které prožíváme. A tímto se pro nás taková zkušenost stává velmi cennou.

Mohli bychom nepochybně najít jiné příklady, kdy jsme se „ztratili“ v našem životě, kdy jsme prožili chvíle plné obav a ztráty důvěry v sebe sama, v ostatní, ve společenský systém, ve kterém žijeme, a neviděli jsme žádné východisko. Jako kdyby před námi někdo uzavřel všechny dveře a neviditelné ruce nám navíc nasadily pásku přes oči. Ale jsme si jisti, že jsme to nebyli my, kdo uzavřel dveře, a že jsme si sami nezakryli oči? Naše nižší přirozenost má vždy sklon obviňovat druhé, že něco je špatné, což nám ubírá hodně energie a schopnost usměrnit naši pozornost na nás samé, na to nejlepší, co se v nás nachází.

Pokud se pohybujeme ve tmě, přirozeně hledáme světlo, které by tuto tmu prostoupilo, a stejně tak, když si nevíme rady, potřebujeme najít v našem nitru zdroj světla, jenž jako zářivý paprsek prorazí tmu a ukáže nám řešení, které jsme doposud neviděli. Jisté je, že tento zdroj světla existuje, přestože může být někdy ukryt tak hluboko, že jsme v něj přestali věřit. Pokud v něj znovu získáme důvěru, stane se naší vnitřní silou, o niž nás již nikdo nemůže připravit. Díky němu nám vše v našem životě, začne dávat smysl, spatříme příčiny a důsledky našeho jednání a staneme se pokornějšími i odvážnějšími vůči úkolům, které před nás život položí s cílem, abychom poznali sami sebe, přijmuli sami sebe a překonali sami sebe.

Eva Bímová
Ředitelka Nové Akropolis v ČR

PODOBENSTVÍ O LOĎCE

Mnich s mladým učedníkem se chystali přeplout řeku, aby včas dorazili do kláštera na slíbenou návštěvu. Byla hustá mlha, voda v řece se vzdouvala ve vysokých vlnách, fičel ostrý vítr.

Učedník dostal strach a prosil Mistra, aby cestu odložili. Jelikož Mistr neodpovídal, spustil loďku na vodu. Vítr foukal stále silněji a bránil jim přeplout řeku přímo. Učedníkovi připadalo, že vesluje celou věčnost, když tu najednou uviděl v mlze obrys jiné lodi.

... Mistře, Mistře, ta loď míří přímo na nás. Narazí do nás, udělá díru do naší lodi, a my se utopíme. Hej, kormidelníku! Dostat se mi tak do ruky ten, co řídí tu kocábku, dám mu ránu holí za to, že ohrožuje zbožné muže, jako jsme my.

... Mistře, ta loď už je skoro u nás! Už vidím toho vrahouna, co si klidně spí a nestará se o svou loď!

... Mistře, ta loď je u nás! Ó Buddho, ty zloduchu kormidelnická! Ať se koloběh tvých znovuzrození protáhne na milion let...

Ve chvíli, kdy málem dojde ke srážce, snad vodní vír nebo mistrův zásah odvrátí nebezpečí a loďky se minou.

Mistr se ptá učedníka: *Viděl jsi, co bylo v té loďce?*

Ano, Mistře, neřídil ji žádný člověk, jen na dně ležel pytel.

A můžeš mi tedy říci, na koho ses tak zlobil?

Příběh je převyprávěn z knihy Henri Brunela *Oceán v kapce rosy*.

S ÚSMĚVEM JDE VŠECHNO LÉPE...

Z filozofických anekdot: SOKRATES A BOHATÍ

Kdysi se Sokrates vydal navštívit velmi bohatého člověka a jeden z jeho učedníků se ho zeptal:

Když navštěvuješ bohaté, znamená to, že se ti bohatství líbí?

A Sokrates mu odpověděl:

Děláš závěry jako dítě, které ještě nedospělo do věku rozumu. Přemýšlej, i lékaři navštěvují nemocné, ale to neznamená, že se jim líbí nemoci.

Ženy

Když žena řekne *Nezlobím se*, je to jako když zubař řekne *Nic neucítíte*.

Dvě věci, po nichž ženy touží:

1. aby zhubly;
2. aby jedly.

SYMBOLISMUS

ČÍSLA JEDNA

Číslo, kterým začínáme řadu článků o symbolismu čísel, obsahuje mnoho významů. Některé jsou nám důvěrně známé, často je používáme a také si je dokážeme vysvětlit, některé významy ale hraničí se schopnostmi chápání nebo naší představivosti. Je tomu tak u všech symbolů a čísla z nich nemůžeme vyjmout.

Jednička jako číslo, jednotka i člen a určení

Nekonečnou řadu celých číselných hodnot uvádí právě jednička. Je první a nejmenší číslovkou v řadě čísel, které nazýváme přirozená. Nejprve jsme ji v dětství vnímali jako první hračku, kterou jsme dostali, první zážitky nejrůznějšího typu. Později jsme ve škole začali vnímat další význam jedničky jako hodnocení za nejlepší výsledek a naučili jsme se ji zapsat číslicí. Se zvládnutím prvních jednoduchých počtů jsme začali rozlišovat prostorovou i časovou posloupnost a pořadí i naše místo ve světě kolem nás. Mohli jsme být první v soutěži nebo nejlepší ve třídě v nějakém předmětu.

Jednička poskytuje také kořen hodnoty pro orientaci člověka. Systémy měření fyzikálních, chemických nebo časových a dalších jednotek vycházejí z počáteční jednotky – jedničky. A tak máme kilogramy, míle, vteřiny a další parametry.

Jedničku používají také některé jazyky pro vyjádření neurčitěho členu u podstatného jména nebo když se mluví o neznámé osobě. Jednička se otiskla díky starým jazykům, řečtině a latině, až do dnešních názvů: *protos* – proton (první částice), *primus* – první, *singularis/solus*, *mono* – jediný, *unus* – jednotka.

Jednička a vnímání člověka

V životě člověka hraje důležitou roli vnímání prostřednictvím smyslů, které nám umožňují vytvářet si představu, již si vysvětlujeme jako skutečnost, a tento obraz prožíváme jako pravdivý, reálný a uchopitelný naším rozumem. Podíváme-li se však na kořen chápání, porozumíme, že k uchopení vnímání potřebujeme mysl, která utváří obraz na základě porovnání, a která potřebuje ne pouze jednu, ale více skutečností, aby je mohla srovnávat.

A tak získáváme charakteristiky, které obsáhne racionálním rozumem: světlo a tmu, teplo a chlad, + a –, to dobré a to zlé, černou a bílou atd. To, co nazývá naše mysl skutečností, potřebuje dualitu, potřebuje vymezení a ohraničení, začátky a konce, potřebuje množství, rozdílnosti a polarity. Oproti tomu jedničku můžeme vnímat jako něco jediného, jedinečného, nejlepšího nebo originálního. Dnes přesně víme, co se myslí, když je něco „jedničkou na trhu“. V tomto smyslu ale jedinečnost může přinášet negativní aspekty, kdy vzniká souboj jedinečností na základě

rozdílnosti. Extrémní užití duality pak může mít za následek buď přehnané lpění, nebo opačný protipól: lhostejnost ve smyslu *je mi to jedno*.

Jednička jako metafyzický počátek a původ všeho

Všechny velké civilizace, které nám předcházely, vnímaly jedničku jako počátek všeho, prvotní aktivitu, proces tvoření, počátek existence. Je hranicí mezi neviditelným a viditelným, mezi tím trvalým a pomíjivým světem materiálního projevu. Celý vesmír a svět je podle starověkých civilizací Univerzem – souhrnem viditelného i neviditelného, změřitelného vesmíru i nezměrných přírodních zákonů, které známe jen částečně. Jako vesmírná Jednota zahrnuje Univerzum potenciály všeho, co bylo, je, nebo teprve bude projevené. Tato univerzální Jednota byla vnímána jako nadčasová skutečnost, jako Bytí, z něhož vše pochází, počátek. Lidé ve starověku někdy toto Bytí pojmenovávali Absolutem, Bohem nebo Zákonem. Jakmile se tato Jednota dala do pohybu, začalo vznikat vše ostatní. V řecké tradici se můžeme setkat s prvotním *Chaosem* obsahujícím všechny potenciály bez charakteristik. Na Chaos začne působit *Theos* – souhrn božských zákonů, a následně na základě tohoto působení vzniká *Kosmos* jako projevený vesmírný řád. S kreací vesmíru se setkáme v posvátných a filozofických textech jak Východu, tak i Západu, mluví o ní indické *purány*, kosmogenezě starověkého Egypta, filozofové Západu jako byl Herakleitos z Efesu, Pythagoras, Platon, Plotin, nebo moudrost Kabaly... V rámci schopnosti vnímání člověka se tak setkáváme s pojetím dvou světů – světa nadmyslového a nadčasového nebo věčného a světa vnímatelného našimi smysly, v němž vznikají všechny duality. Ve své podstatě nemá původní Jednota, někdy také nazývaná Monádou, žádné charakteristiky kromě Jednoty samotné, protože veškeré charakteristiky utváří a přidává lidská mysl. Neoplatonik Plotin popisuje proces kreace jako emanaci – vyzařování z Jedna. Jedno je počátkem, ze kterého vzniká vesmír, je jeho středem i bodem, do kterého se vrací.

Jedno, Monáda a sjednocení dualit

Přestože projevený svět, jehož nedílnou součástí je i člověk, zahrnuje duality, řada tradičních systémů hledá sjednocení, harmonii protikladů. Čínský taoismus pojmenovává počátek všeho jako tao – jednotu dvou polarit jinu a jangu, indická *sattva* je jednotou kvalit přírody *radžas* a *tamas*. Moudrost starověku popisuje vyšší božský princip, který je prvopočáteční Jednotou, a proto se nazývá Monáda. Jindy se o stejném principu mluví jako o Velkém duchu, Zrcadle divů, Nehybné věčnosti...

Symbyly jedničky a jednoty

Se symbolickým ztvárněním jedničky se můžeme setkat už v počátcích lidstva. Nejčastěji měla podobu bodu nebo čáry, která vzniká tak, že se bod uvede do pohybu. Jednotu vyjadřuje kruh nebo kružnice, protože všechny body po obvodu jsou stejně vzdálené od jejího středu. Jednotu můžeme najít také jako symbol bratrství, lásky, přátelství, svornosti lidských srdcí. Podobu kruhu jednoty, který je zároveň symbolem dokonalosti Univerza, pevnosti a pravdy, najdeme rovněž v kruhových tancích nebo v symbolismu kula-tého stolu krále Artuše.

Samuel Bíma

ZE ŽIVOTA NAŠÍ ŠKOLY

VZPOMÍNKA NA

GIORDANA BRUNA

- FILOZOFIE
- KULTURA
- DOBROVOLNICTVÍ

V únoru si tradičně připomínáme smutné výročí upálení velké osobnosti renesance, Giordana Bruna. Současná situace nepřeje možnosti sejít se a společně číst jeho dílo, uspořádat literární večer složený z jeho básní či si jeho myšlenky připomenout audiovizuálním pořadem, jak jsme to dělávali v předchozích letech; přesto si připomeneme osobnost, která svými myšlenkami o nekonečnosti univerza předběhla svou dobu o více než 400 let.

Věda slouží k poznání sebe sama a vlastní úlohy v prostoru a čase. Porozumíme-li zákonům, které řídí přírodu, pochopíme i to, co řídí nás, a naopak.

Narodil se v malém italském městečku Nola v roce 1548. Vlastnil obrovskou touhu po moudrosti a poznání principů přírody a formuloval mnohé nadčasové myšlenky o kosmu a člověku. To vše z něj nakonec, snad také trochu s přispěním jeho italského temperamentu, učinilo štvance a tuláka po celé Evropě.

Nemnohými obdivován, zato mnohými opovrhován a pronásledován cestoval z města do města, od univerzity k univerzitě. Řím, Padova, Ženeva, Toulouse, Paříž, Oxford, Londýn, Marburg, Wittenberg, Praha, Frankfurt... Nikde nenašel místo, kde by byl přijat nikoli pro své geniální učení o paměti, jímž byl též proslulý, ale pro hluboký zájem hledat Pravdu.

Vinu nenese světlo, nýbrž oči. Čím krásnější a úžasnější je Slunce samo o sobě, tím protivnější a škodlivější je očím nočních sov.

Osudnými se mu staly Benátky; zde byl udán inkvizici. Místem vykonání jeho trestu smrti

za kacířství se stal Řím. Campo de Fiori, náměstí Květin, bylo 17. února roku 1600 plné lidí, kteří se přišli podívat, jak bude upálen podivný mnich, odmítající kříž i na samotném popravišti.

*Nádherné touhy rozprostřu perutě!
Čím výše je poryv vzduchu zved,
tím volnější by měl být jejich hrdý let
a světem pohrdajíc, vznesly by se vzhůru.
Jen si mne srovnávejte s lkarem,
svá křídla rozvinu tím výše,
tuše snad, že jednou zřítím se na tuto zem,
však dosáhne té smrti ten, kdo dýše?!
I srdce táže se mne s obavami:
„Kam letíš, zbloudilče? Běda, běda!
Po pýše pád, ten zastavit se nedá!“
Volaje z výšky, strachem ze smrti jsem zhrd!
Vzhůru do oblak! A skonej šťasten!
Budiž ti přána ušlechtilá smrt!*

Mezinárodní organizace Nová Akropolis se na celém světě snaží znovu oživit učení velkého filozofa a astronoma a očistit jeho památku, která byla v průběhu staletí, kdy se potírala jeho filozofie, téměř zapomenuta. Proto byla na budovu Planetária v Královské oboře v Praze 10. října 1996 umístěna pamětní deska věnovaná této výjimečné osobnosti, již si s láskou připomínáme i v tomto roce.

ZAMYŠLENÍ ZE SOUČASNOSTI: RYTMUS ŽIVOTA

Když si čteme životopisy velkých lidí, jako byl Immanuel Kant či Tomáš Garrigue Masaryk, vidíme pevný životní řád, odrážející se v dobrovolném a vědomě přijatém pravidelném denním rozvrhu. Říká se, že podle procházek Kanta si obyvatelé Královce mohli seřizovat hodinky. Vědomě přijatý řád a rytmus života jistě přispěl k tomu, že tyto osobnosti dosáhly ve své práci vynikajících výsledků.

Současně ani jeden z těchto mužů nebyl nějakým suchopárným pedantem, ale naopak. O Kantových přednáškách se traduje, že byly vtipné a vedly studenty k samostatnému myšlení. On sám měl rád společnost, pravidelně si zval hosty a byl oblíbeným vypravěčem. Podobně Masaryk byl znám mezi studenty i lidmi z Lán jako přívětivý člověk, který s nimi rád rozprávěl, účastnil se pátečních sešlostí ve vile bratří Čapků a našel si v životě čas na svou rodinu i lásky.

Podíváme-li se kolem sebe, řád a rytmus jsou zákony přírody. Nejviditelnějším projevem je střídání dne a noci, střídání ročních období, příliv a odliv aj. Je pro nás samozřejmé, že každé ráno vyjde Slunce a večer zase zmizí za obzorem, že se střídají roční doby. Tato dennodenně se opakující scénérie nám nikdy nepřijde nudná, naopak je vždy úchvatným představením přírody. Ale pokud je tento řád narušen, velmi nás to zneklidní. Stejně tak má naše tělo své přirozené rytmy, jako je třeba puls a dýchání. Pokud se změní, například kvůli nemoci, velké námaze či stresu, necítíme se dobře, a jsme šťastni, když se zase vrátí do běžného stavu.

Člověk se často v touze po tom, co nazývá svobodou, snaží pravidelnost ve svém životě narušovat, protože má pocit, že je příliš nudná a rutinní. Z rytmičnosti se ale nevymaní, jen

sklouzává k jinému rytmu, nepravidelnému a zmatenému, jehož amplituda se prudce mění – dle nálady, situace, momentálních příležitostí. Jeho pracovní týden mu připadá příliš obyčejný a nudný, zato o víkendu nebo dovolené vybíjí nashromážděnou energii, někdy do extrému.

Nejde o to, že by naše dny měly být jeden jako druhý, jako dle šablony. Nejde vůbec o formu, která se může přirozeně měnit, jako se to děje i v přírodě. Jde mnohem více o náš vnitřní rytmus na úrovni psychologické, nebo dokonce duchovní.

Pro člověka je přirozené pracovat, fyzicky i psychicky. Pokud se pro něj práce stane něčím nudným, namáhavým a nepříjemným, bude se zoufale těšit na chvíle odpočinku, které si ani neužije, protože nad ním bude zase viset hrozba návratu do pracovního procesu. Člověk si tak někdy přeje, aby dny práce mohl přeskočit; klidně by je vymazal ze svého života, aby se už dočkal vyhocené amplitudy svých požitků. V takových okamžicích často říká, že musí vypnout a užívat si, což může znamenat, že vypíná to, co je v něm skutečně lidské a vyšší, a stává se spíše animálním, zaměřujícím se na radosti těla.

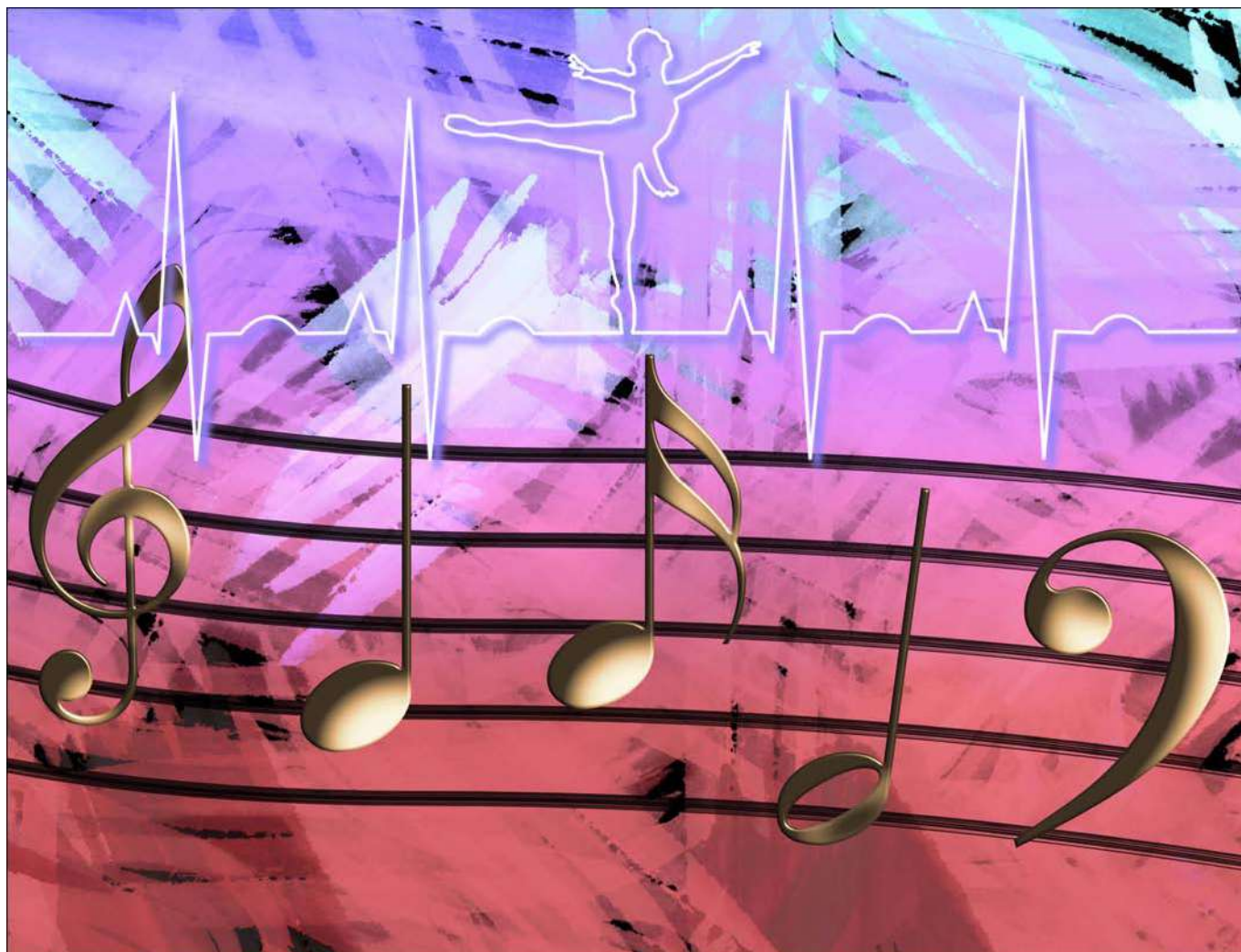
Dle tradiční antické filozofické koncepce člověka máme v sobě tři úrovně: somatickou (naše fyzické tělo a jeho oživující energie), psychickou (naše emoce a praktický rozum řízený našimi potřebami a touhami) a nous (vyšší rozum a božská jiskra). Mezi prvními dvěma úrovněmi se nachází nižší, animální já a mezi psýché a nous je vyšší Já.

Stejně jako nezpochybňujeme pravidelný rytmus pro naše tělo, i naše psýché a rozum potřebují svůj puls a své dýchání. Nelze je na večírek či na víkend zcela přepnout nebo vypnout. Naopak, pro lidskou bytost je mnohem přirozenější, v souladu s její vyšší přirozeností neboli vyšším Já, najít každodenní rytmus, v němž se střídá práce, fyzická i duševní, s odpočinkem, byť v různém poměru. Je nanejvýš lidské plánovat si rozumně svůj čas a využít smysluplně hodiny, jež nám byly dány, ať je to v pondělí či v neděli. Jak nás učí mnozí filozofové, čas

je ten největší dar, který jsme dostali, a my si ho často nevážíme.

Pokud zavedeme do svého života jistou pravidelnost a rytmus, nemusí být nutně nudný, ale spíše se stane stabilnějším a harmoničtějším. Může být jako hudební skladba, rytmická, harmonická a jednotná. I velké hudební dílo má své části. Některé se stupňují *accelerando*, jiné plynou *adagio*, někdy je třeba hrát *affettuoso*..., ale hudba se nezastaví, hraje neustále a je harmonická, dohromady tvoří souladný celek. Dirigentem naší skladby jsme my sami, musíme si jen vybrat, zda to bude z pozice našeho nižšího já, pak bude naše hudební dílo více emocionální, anebo z toho vyššího Já, které může skladbu dovést k duchovním vrcholům. Je zřejmé, že z výšky je vždy lepší rozhled, a koneckonců i dirigent, chce-li orchestr dobře vést, stojí obvykle na stupínku.

Mgr. Ivana Hurytová

SPŘEŽENÍ PEGASŮ

Pegas byl okřídlený kůň, který se zrodil z krve Medúzy v okamžiku, kdy jí Perseus usekl její smrtonosnou hlavu s hady místo vlasů. Podle některých pramenů byl jeho otcem bůh moří Poseidon, jenž je považován za stvořitele koně, často spojovaného s vodou či prameny. Pegas byl rychlý jako vítr a žil ve vysokých horách na Parnasu a v Boiotii, a občas přebýval i na Olympu. S jeho pomocí zahubil hrdina Bellerofón

strašnou obludu Chiméru. Později se stal symbolem básníků, kteří na něm létali na Parnas k Múzám pro inspiraci. Podle něj pak byli pojmenováváni všichni okřídlení koně. Předlohou této reprodukce je terakotový reliéf, který byl vytvořen přibližně ve 4. st. př. n. l. a nacházel se na fasádě chrámu v etruském městě Tarquinia. Nyní je vystaven v místním Národním archeologickém muzeu.

ETRUSKOVÉ

Počátky tohoto národa, který ovládal území severní části Itálie až po Tiber, spadají asi do 8. st. př. n. l. Tehdy Etruskové začali budovat svoje první města a rozvíjet svoji civilizaci, jež dala základy pozdějšímu Římu. V době největšího rozkvětu ovládali Tyrhénské moře a několikrát se v bojích střetli s řeckými městy na jihu Itálie. Do této doby se také kladou počátky Říma, o němž není jisté, jestli ho Etruskové přímo založili, či zda ho založili Latinové a Etruskové na něj měli pouze obrovský vliv a byli jeho prvními králi. Etruskové rozvinuli množství řemesel, uměli výborně zpracovávat kovy, vyráběli krásnou keramiku a používali vyspělé stavební a architektonické prvky, jako například vodovod, jenž byl později převzat Římem. Etruské umění nám zanechalo mnoho důkazů o jejich životě, zvycích i náboženství a jejich kultura, která v pozdějších staletích splynula s římskou, dala Římské říši takový základ, že dnes již není snadné poznat, co z římských civilizačních výdobytků vlastně bylo převzato od záhadného národa Etrusků.

VĚDĚLI JSTE, ŽE...

... k jarním tradicím patří i otvírání studánek? Odehrává se většinou v druhé polovině jara. V některých krajích jsou studánky čištěny po svátku sv. Jiří (23. nebo 24. dubna), někde krátce před Svatojánskou nocí (z 23. na 24. června), jinde není určeno konkrétní datum a lidé se ke studánkám vydávají, když roztaje sníh. Tento zvyk na nějakou dobu upadl v zapomnění, ale v posledních letech dochází v některých obcích k jeho obnovení.

Průběh jarního obřadu se v různých oblastech liší, ale základní prvky jsou následující: Protože voda je od pradávna symbolicky spojena s čistotou a s ženským elementem, provádějí otvírání studánek pouze mladé dívky. Ke studánce přicházejí společně, v průvodu. Součástí obřadu je zpěv a tanec. Křesťanská symbolika spojila studánky s pannou Marií, proto jsou písně často věnovány právě jí. Praktickou součástí otvírání studánek je odstranění spadaneho listí a bahna,

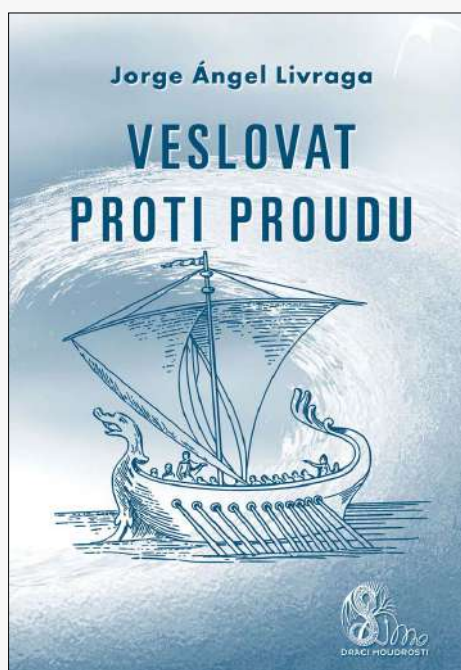
ale i to má rituální podobu: první hrst starého listí vybere dívka, která celý průvod vede, a odhazuje jej k nebi nebo za sebe, což má znázornit vyhánění zlých sil a nemocí nejen ze studánky, ale i z vesnice, ze které dívky přišly. Po vyčištění studánky je v některých oblastech do vody ponořen křížek, jinde se dochovaly předkřesťanské tradice a u studánek se zanechávají obětní dary v podobě květin nebo potravin.

Tyto dary jsou určeny duchům, kteří studánku obývají. Ve starověkém Řecku se těmto bytostem říkalo nymfy, pod jinými jmény jsou známé prakticky u všech starodávných národů. Mohou být vlídné a pomáhat (právě díky jejich moci jsou některé prameny léčivé), ale mohou být i nebezpečné, zvláště pokud je člověk urazí. Studánky a jejich neviditelní strážci a obyvatelé se od starověku těšili velké úctě. Otvírání studánek je jen jeden z obřadů, které se odehrávaly kolem vodních pramenů. Dalším známým příkladem je třeba zvyk přinášet o štědrém večeru ke studni kousek vánočky. Obě tyto tradice a řada dalších podobných ukazovaly úctu člověka k vodě a k přírodě obecně.

Dnes se bohužel vytrácí nejen zvyk otvírání studánek, ale i studánky samy. Vlivem terénních změn spojených s lidskou činností řada z nich vyschla, další prameny jsou zanesené a neudržované. K napravení tohoto stavu vznikla již v roce 1999 iniciativa Zachraňme studánky, v rámci které lidé studánky mapují, opravují a udržují.

Kniha hlubokomyslných filozofických úvah osloví čtenáře, kteří se chtějí zamyslet nad současným světem a zároveň se ponořit do svého nitra. Všichni občas toužíme vyniknout, vystoupit z davu, postavit se zažitým zvykům, nesmyslným módám a masovosti, ale nevíme, jak to udělat, nebo se tohoto kroku obáváme.

Profesor Livraga vnímá každého člověka jako jedinečnou bytost, která díky poznání sebe sama a odhalení svých latentních schopností může najít hluboký smysl svého života a realizovat své nejskrytější sny.

V řádcích i mezi řádky knihy najdeme mnoho povzbuzení a příkladů toho, jak veslovat proti proudu. Být jiný, odlišný, vyžaduje odvahu. Nejde ovšem o odlišnost za každou cenu, o výraz vzdoru proti všem a všemu, ale o ušlechtilou touhu člověka přispět ke kráse a dobru tohoto světa. Takového hrdinu přirovnává autor symbolicky k obrazu lodi, která dokáže v případě potřeby plout i proti proudu,

pokud tento unáší svět do bahnitých zátočin mrtvé vody. Loď vždy směřuje do čistých vod, které odrážejí třpyt Slunce nebo hvězd nových příležitostí a velkých děl, nebo se vrací do bezpečných přístavů poznání a moudrosti, odkud čerpá inspiraci k dalším cestám.

Ukázky z knihy

Být mladý je nádherná zkušenost, kterou oceňujeme tím více, čím jsme starší. Jistým způsobem to, co jsme neudělali, když jsme byli mladí, už pak udělat nemůžeme, neboť žít znamená vzpomínat si, jak to řekl božský Platon. Mládí je tedy nejen doba intenzivního studia, prvního vytouženého zaměstnání, lásky, radosti, optimistické iluze, která „má celý život před sebou“, ale též doba, kdy se projevují ideály, doba, kdy se provolávají a křičí, kdy se hledá nemožné a nad vším se vítězí, dokonce i nad sebou samým.

Být mladý a zůstat uzavřený v obavách a falešné opatrnosti, kdy se přemýšlí o tom, „co by tomu řekli ostatní“ a o nepochopení, utíkat z boje za správnou věc, to všechno znamená odsoudit se na zbytek života k tomu, že budeme mít více či méně výraznější vlastnosti otrocka. Mladý člověk musí hledat mír, avšak nikdy nesmí zapomenout, že mír není božským darem, nýbrž dílem usmiřovatelů. A lze se usmířit, jen když je přemoženo zlo, nestoudnost a hloupá nejistota uvnitř i mimo nás. Jak říkali starodávni Římané, o mír je třeba umět bojovat. A neustále ho bránit.

Být mladý znamená být silný. Silný v každém slova smyslu, odolný, houževnatý, pracovitý, pilný v učení, přesvědčený a odhodlaný.

***

Větší hodnotu má milovat než být milován. Lépe je být pramenem, který dává, než studnou, která přijímá. Lépe je nabízet, dávat, být schopen milovat, aniž bychom předem kalkulovali o tom, kolik nám tato láska musí vynést. Takto se uvnitř nás něco probudí a začneme rozumět svému okolí. Začneme rozumět ptáku, hoře, větru a také našim bratrům, lidem. Začneme rozumět různým okamžikům dějin, jimiž lidstvo prošlo.

LÉČIVÉ PRAMENY

Příroda kolem nás poskytuje nepřeberné množství léčivých prostředků, které člověk může používat a které mohou výrazně pomoci při jeho zdravotních problémech. Někdy se dokonce díky nim dokáže vyhnout závažným důsledkům nemoci nebo složitým lékařským zákrokům. Mezi všemi těmi přírodními léčivy je jeden velmi nenápadný a zdánlivě obyčejný, a tím je voda. Voda sama o sobě je v přírodě spojena s energií a už jen pobyt v její blízkosti má schopnost naši energii obnovit. Ale na našem území se vyskytuje i velké množství pramenů s velmi konkrétním složením a účinky. Jedná se o léčivé prameny, které se už staletí používají, jsou osvědčené a mají svoji konkrétní indikaci. Většina z nich dala základ celým lázeňským komplexům, ve kterých se nakonec začalo používat tolik metod, že konkrétní pramen se stal často pouhým doplňkem. Ale přesto zůstává účinným a mocným pomocníkem při navracení či udržení harmonického stavu našeho těla, tedy zdraví.

Léčivé minerální prameny jsou přirozeně se vyskytující prameny vody původní čistoty s obsahem rozpuštěných pevných látek, jež se do ní dostaly cestou na povrch země, když procházela různým složením půdy. Tyto rozpuštěné látky pak při používání takto obohacené vody působí jako léčebný prostředek, buď při pití, v koupelích, inhalacích, při kloktání nebo dokonce ve formě tablet.

Podle obsahu minerálních látek se minerální vody dělí na tyto základní druhy:

- velmi slabě mineralizované s obsahem rozpuštěných pevných látek do 50 mg/l
- slabě mineralizované s obsahem rozpuštěných pevných látek 50–500 mg/l
- středně mineralizované s obsahem rozpuštěných pevných látek 500–1 500 mg/l
- silně mineralizované s obsahem rozpuštěných pevných látek 1,5–5 g/l
- velmi silně mineralizované s obsahem rozpuštěných pevných látek vyšším než 5 g/l.

Podle obsahu dalších významných složek se dělí ještě na uhličitě, sirné, jodové, křemičité nebo podle dalších významných vlastností, jako je pH, radioaktivita, obsah fluoridů atd.

V rámci pitného režimu je možné využívat pouze velmi slabě a slabě mineralizované vody bez oxidu uhličitého, jež můžeme pít denně v jakémkoli množství. Naopak středně a silně mineralizované vody jako základ příjmu tekutin nejsou vhodné, protože množství takto přijímaných minerálů už je dost velké a mohlo by způsobit určité zdravotní problémy. Pozor by si měli dát lidé s oběhovými či ledvinovými nemocemi a všichni ostatní by tyto minerálky měli pít v množství maximálně 0,5 l denně, při jejich delším používání je lépe poradit se s lékařem. Tyto středně a silně mineralizované vody se naopak mohou použít jako „ochranné“ nápoje při větší ztrátě tekutin a minerálů, k nimž dochází při velké fyzické námaze. Podívejme se na několik takových minerálek, které jsou běžně dostupné a které nám mohou jednoduše pomoci.

Velmi silně mineralizované vody

Vincentka, pravděpodobně nejznámější a nejpoužívanější pramen minerální vody z Luhačovic, pomáhá při onemocnění horních cest dýchacích, rozpouští hleny, zvlhčuje vysušené a zanícené sliznice a pomáhá při jejich regeneraci. Příznivě působí také při vředové chorobě žaludku a dvanácterníku. Kromě toho léčí poruchy látkové výměny a dokáže obnovit vnitřní prostředí člověka při velkých ztrátách potu po sportu či těžké fyzické námaze a také upravuje metabolismus po alkoholických excesech. Je dostupná v mnoha podobách. Kromě minerálky na pití ji najdeme jako sprej do nosu či krku, jako inhalaci či jako tablety.

Zaječická, známá minerálka ze vsi Zaječice u Bečova, obsahuje sloučeninu síranu hořečnatého, jenž působí jako přírodní a velmi dobře fungující projímadlo, a také dodává tělu velké množství hořčíku i síranu. Pomáhá po zácpě a nadýmání, je výborným doplňkem při snaze o zhubnutí, snižuje v krvi množství tuků a kyseliny močové, proto je užitečná při dně a ateroskleróze.

Šaratica z obce Šaratice nedaleko Brna pomáhá při zácpě, žlučnických obtížích, nechutenství, má silné detoxikační účinky, díky kterým dokáže vyčistit organismus. Kvůli obsahu velkého množství minerálů pomáhá napravit stav organismu po přemíře alkoholu.

Bílinská kyselka z lázní Teplice je užitečná při refluxní chorobě, rozpouští a odplavuje ledvinové kameny, pomáhá při dně a kvůli schopnosti rozpouštět hleny se používá při onemocnění dýchacích cest. Podporuje látkovou výměnu, čistí játra, snižuje hladinu kyseliny močové a tím léčí dnu, zmírňuje otoky a rozpouští žlučové kameny. Zklidňuje žaludek, zmírňuje jeho překyselení a pálení žáhy.

Glauberovy prameny ve Františkových Lázních jsou minerální prameny s velmi vysokým obsahem **Glauberovy soli**, která je přírodním projímadlem a má silné detoxikační účinky. Pomáhá také na vyplavení žlučových kamenů z těla, podporuje fungování žlučníku a jater. Jako silné projímadlo způsobuje také pročištění cév a lymfatických uzlin a odkyselení organismu.

Silně mineralizované vody

Luna, léčivý pramen z Loun, je minerální kyselka hydrogenuhličitano-sodného typu, silně mineralizovaná, jejíž pití pomáhá při nemocech žaludku a jater.

Karolinin pramen v Mariánských Lázních se pije při urologických a nefrologických onemocněních a kvůli správnému poměru hořčíku a vápníku je vhodný i při léčbě močových kamenů. Kvůli vysokému obsahu hořčíku je doporučován při svalové únavě a bolestech pohybového aparátu.

Minerální pramen v Dolních Pasekách na Chebsku je doporučován při svalovém revmatismu, při poruchách látkové výměny a při dně. Dle místních pověstí má pramen blahodárný vliv na dlouhověkost a potenci, protože ti, kteří jej pravidelně pili, se dožívali sta let.

Prusíkův pramen v Konstantinových Lázních je minerální uhličitá voda s nepatrným sirovodíkovým pachem, která v podobě koupelí i pitných kúr pomáhá při chorobách oběhového ústrojí a při poruchách pohybového aparátu.

Středně mineralizované vody

Magnesia z Grünského pramene u Slavkovského lesa je výjimečná svým složením s vysokým obsahem hořčíku a nízkým obsahem sodíku. Hořčík je nepostradatelný pro látkovou výměnu a pro tvorbu energie. Výrazně posiluje funkci centrální nervové soustavy a pomáhá mírnit křeče.

Ondrášovka z osady Ondrášov v oblasti Nízkého Jeseníku, která je kvůli svému vysokému obsahu vápníku výborná při léčbě osteoporózy nebo pomáhá při vývinu kostí u dětí. A kvůli nízkému obsahu sodíku nedochází při jejím pití k překyselení žaludku. Používá se na léčbu oběhových onemocnění a nemoci žaludku, ale i na záněty dýchacích cest a na rozpouštění ledvinových a žlučnickových kamenů.

Rudolfův pramen v Mariánských lázních má protizánětlivý a diuretický účinek, užívá se u chorob ledvin a močových cest, pomáhá odplavit písek a kaménky z močového traktu, snižuje hladinu kyseliny močové v krvi, a proto pomáhá léčit dnu. Také pro vysoký obsah vápníku je vhodný jako doplněk při léčbě osteoporózy

Slabě mineralizované vody

Evženie, minerální pramen z Klášterce nad Ohří, je kvůli svému fyzikálně-chemickému složení a mírně zvýšené radioaktivitě vhodný pro 21–28denní pitnou léčbu pod dohledem lékaře. Má neutralizační účinek na kyselinu chlorovodíkovou v žaludku a stimuluje žaludeční sekreci. Pomáhá také při vředové chorobě žaludku a dvanácterníku a při poruchách funkce střev. Koupel v této minerální vodě snižuje krevní tlak a posiluje prevenci poruch krevního oběhu. A nakonec

také podporuje tvorbu inzulínu, a proto se používá k podpůrné léčbě cukrovky. Zároveň byl objeven její příznivý účinek při prevenci močových kamenů a při léčbě po operaci ledvin. Mírní bolesti při degenerativních změnách pohybového ústrojí.

Ambrožovy prameny v Mariánských lázních jsou železité prameny, které se používají při léčbě chudokrevnosti. A také kvůli svým diuretickým účinkům při léčbě onemocnění ledvin a ledvinových kamenů.

Je to jen několik příkladů léčivých pramenů, které máme možná nedaleko našeho domova. Jsou prosté a nenápadné, ale účinky mohou mít zázračné. Rozhlédněme se kolem sebe a možná že v našem blízkém okolí odhalíme ještě hodně dalších takových pomocníků, jež nám příroda ušlechtilé nabízí, aby nám pomohla navrátit harmonii nejen našeho těla, ale i duše.

Jana Aksamítová

CASPAR DAVID FRIEDRICH

Jiskřivý úsvit v horách, loď ztracená v rozbouřeném moři, osamělá postava rozjímající na vrcholku útesu, pobořený chrám ve zšeřelém lese, noční krajina zalitá měkkým měsíčním světlem. To jsou jen některé z typických námětů děl Caspara Davida Friedricha, malíře, jehož způsob zachycení krajiny dokáže zapůsobit na city diváka a přivádí ho k hlubšímu zamyšlení nad smyslem života i nad tajemstvími přírody, která nám často zůstávají skryta.

Nejvýznamnější malíř německého romantismu

Každé skutečné umělecké dílo musí vyjadřovat určitý pocit, pohnout duší diváka...

Ohnisko romantismu vzniklo koncem 18. století v Německu a Caspar David Friedrich byl jeho typickým představitelem. Tento nový směr, který se nejprve projevil v literatuře a pak zasáhl i do dalších sfér umění, především poukazoval na božskou oduševnělost přírody s cílem harmonizovat vztah člověka a světa. Po francouzské revoluci se za života jedné generace odehrávala dalekosáhlá společenská proměna. Evropa byla zmítána krizemi, revolucemi a válkami. Na změněnou dobu reagovala mladá umělecká generace v Německu únikem do svého vnitřního světa, do světa citů.

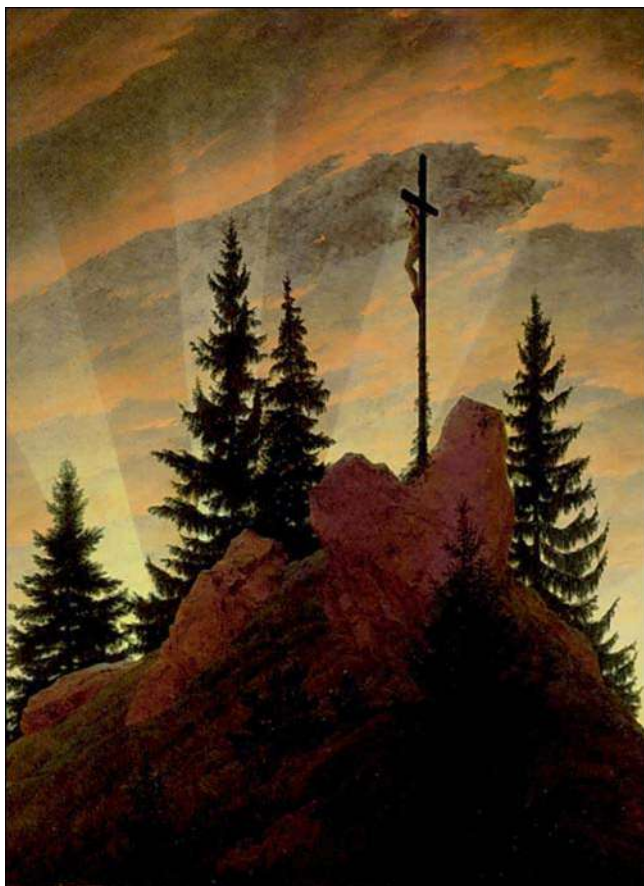
Romantizující myšlenky zdůrazňovaly návrat k hlubokým mystickým prožitkům. Upřednostňovaly se tematické motivy z období pozdního středověku a rané renesance. Typickými prvky romantického umění se staly zámky, hrady, gotické dómy, zříceniny, kostely, kláštery či opatství. Romantickým malířům nešlo na prvním místě o zobrazení

viditelné skutečnosti, ale o vyjádření psychických a duchovních prožitků.

Inspirováni romantickou přírodní filozofií, která hlásá, že člověk se může o božském v přírodě dozvědět pouze tolik, kolik božského má ve svém nitru, se malíři řídili svou intuicí a snažili se vyjadřovat tajemství světa. To neznamenal, že by zanedbávali studium přírody, naopak důsledně zachovávali akademické tradice a vynikali svými malířskými dovednostmi. Příroda jim byla na jedné straně zrcadlem duše, na straně druhé symbolem svobody a nekonečnosti, k němuž stavěli do protikladu dočasnost člověka.

Nejvýznamnější malíř německého romantismu Caspar David Friedrich (1774–1840) se narodil v malém pobaltském přístavním městě Griefswald. Byl šestým dítětem mydláře a výrobce svíček Adolfa Gottlieba Friedricha a jeho manželky Žofie Doroty. Rodinné prostředí, ve kterém vyrůstal, bylo protestantské a panovala zde přísná výchova. Děti byly od mala vedeny k lásce k poezii a hudbě.

Když Casparovi nebylo ještě ani sedm let, zemřela mu matka, a postupně se také musel vyrovnat se smrtí svých dvou sester a bratra. Traumatizujícím zážitkem pro něj byla smrt jeho o rok mladšího bratra Johanna Christopha, protože k ní došlo za velmi tragických okolností. Bratr Casparovi pomohl z vody, když se pod ním probořil led na zamrzlém moři, a sám se při tomto hrdinském skutku utopil.

V šestnácti letech pod vedením univerzitního učitele kreslení Johanna Gottfrieda Quistorpa začal odhalovat tajemství umění. Jeho učitel byl všestranný člověk, vynikající architekt, malíř i rytec, dokonce vedl i kurzy strategie a vojenského umění. Dával Friedrichovi i svým dalším žákům k dispozici vlastní sbírku rytin, kreseb, reprodukcí a knih, aby se podle nich věnovali kresbě. Díky Quistorpovi a jejich společným procházkám poznával rodný kraj a jeho starobylé památky a společně obdivovali krásy přírody.

O čtyři roky později, podporován svým učitelem, odjíždí do Kodaně, aby na Královské akademii umění, kde v té době pracovali

nejlepší mistři, zdokonalil svou techniku. Intenzivně se věnuje studiu antiky, perspektivy a kompozice. Vzdělání bylo členěno do jednotlivých stupňů, v nichž se vyučovaly i teoretické předměty, jako byla anatomie, geometrie, dějiny umění a mytologie.

V tomto období byl způsob tvorby ve výtvarném umění dán tradicí. Umělecké akademie kladly důraz na praktická cvičení v kopírování starých mistrů. V malbě byla upřednostňována tvorba ideálních krajin, ale mladí umělci toužili po obnově stylu. Začali studovat krajinu podle skutečnosti, kterou pak zakomponovali do svých děl. Ta měla být pozorována okem i srdcem, jak to vyjádřil sám Friedrich:

Nejen věrné zobrazení vzduchu, vody, skal a stromů je úkolem zobrazitele, ale zobrazení duše, v níž se musí zrcadlit jeho pocit. Úkolem uměleckého díla je poznat ducha přírody a celým srdcem i myslí jej proniknout, přijmout a vydat.

Po skončení studií na jaře roku 1798 se vrátil do rodného města, ale už v říjnu téhož roku se stěhuje do Drážďan, centra raného romantismu, aby se zde zapsal na největší německou Akademii výtvarných umění. Vyučování se však účastnil jen zřídka, raději navštěvoval malířské sbírky ve šlechtických sídlech nebo se toulal přírodou, studoval její formy a kreslil stromy, listy, skály či oblaka. Friedrich přírodu miloval: jednou dokonce zakoupil kus půdy, aby zabránil pokácení vrb, které na něm rostly.

V tomto období měl již plně rozvinutý kreslířský styl a začal používat svou typickou kompozici. Úzký pruh na spodní hraně obrazu tvořil hranici, kterou rámovaly stromy, útesy či moře, a vytvářely tak kulisy pro další přírodní objekty, jež svým umístěním v dálce navozovaly pocit nekonečnosti.

Abych se mohl dívat na přírodu a rozumět jí, musím se ztratit v tom, co mě obklopuje, splynout s oblaky a skalami. Díky tomu mohu být tím, čím jsem. Ke svým rozhovorům s přírodou potřebuji samotu.

V roce 1801 objevil ostrov Rujána, jehož malebné roviny i majestátní vápencové skály na pobřeží mu učarovaly, a pravidelně se tam vracel. Místní ho považovali za podivína, protože sám pěšky putoval rozlehlými dubovými lesy nebo se bez ohledu na počasí potuloval po skalách tyčících se vysoko nad mořem a nic ho nedokázalo odradit od sledování masy vody nebo proudů deště. V majestátní krajině malíř nacházel energii podobnou té, která oživuje jeho vlastní duši.

V létě o dva roky později se natrvalo usazuje ve městě Loschwitz nedaleko Drážďan. Je spokojený, protože zde může žít poklidným životem blízko přírody, ale nezříká se ani společenského života. Vytvořením děl *Mnich u moře* a *Opatství v dubovém lese* se proslavil. Oba obrazy byly roku 1810 vystaveny na berlínské akademické výstavě, kde je zakoupil pruský král Fridrich Vilém III., což byl pro uznání tvorby malíře významný moment. Ve stejném roce ho podpořil i saský a výmarský kníže Karel August, když si koupil pět jeho krajin. Téhož roku byl navíc zvolen členem berlínské Akademie výtvarného umění a mohl začít vystavovat na akademických výstavách v Berlíně a Drážďanech. V této době byl schopen uživit se prodejem obrazů na volném trhu. Kritikou byl chválen především za duchovní obsah, atmosféru, věrnost přírodě a také řemeslnou dokonalost svých děl.

Díky stálému místu profesora krajinomalby na drážďanské Akademii výtvarných umění měl zajištěn stálý příjem, což ho přivedlo k úvahám o založení rodiny. Tehdy byl již zasnoubený s o 19 let mladší Caroline Bommerovou, a v roce 1818 se s ní oženil. Tento rok se stal jedním z neplodnějších v jeho tvorbě.

Krátce nato nastal nečekaný zlom. Ještě roku 1822 byl považován za geniálního krajináře, a již po roce 1826 přestal být o jeho díla zájem. Příčinou byla změna dobového vkusu, k níž začalo docházet na začátku dvacátých let. Donedávna obdivovaný a uznávaný Friedrich začal být kritizován za mysticismus, zoufalé hledání originality, chybné zobrazení přírody či za politický podtext ve svých dílech. Jeho

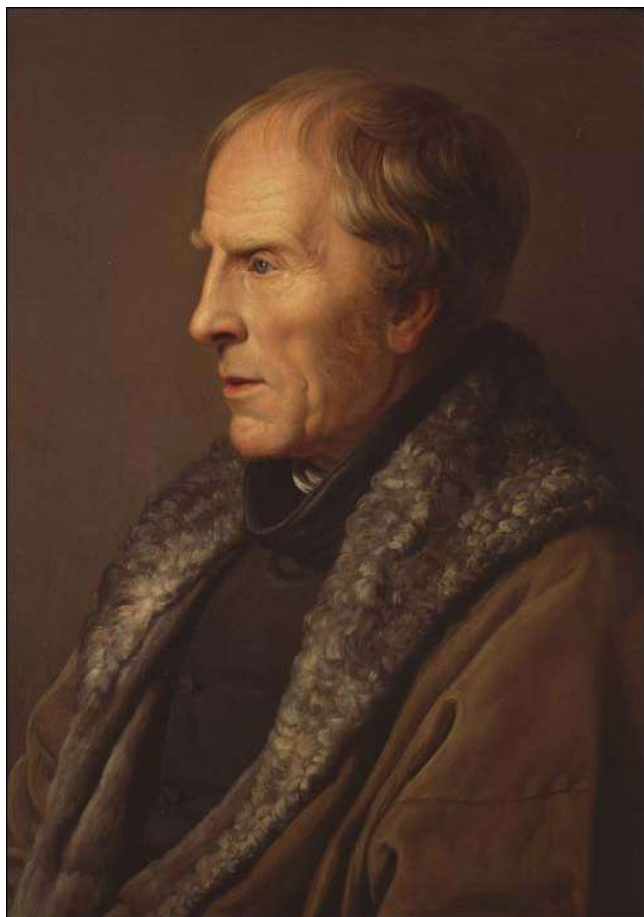

sláva postupně upadala a nejbližší přátelé se od něj odvrátili. Jeho rezignace a hořkost rostly. V témže roce vážně onemocněl a absolvoval zdravotní pobyt na oblíbené Rujáně. Postupně se více a více umělecky, duševně i společensky izoloval.

V roce 1835 prodělal mozkovou mrtvici a poté strávil několik týdnů v Teplicích, kde se jeho zdravotní stav přechodně stabilizoval. Po návratu domů se ale zcela uzavřel před okolním světem. Sedmého května 1840 zemřel téměř zapomenutý v Drážďanech ve věku 65 let, pochován byl na hřbitově St. Trinität. O několik desítek let později byl naštěstí znovu objeven a nyní je uznáván jako druhý nejvýznamnější německý malíř hned po Albrechtu Dürerovi.

Německý malíř české krajiny

Za zmínku stojí i Friedrichovy vazby na Čechy, zapříčiněné hned třemi důvody. Usadil se v saských Drážďanech, odkud to měl blízko k českým hranicím. Učarovala mu česká příroda, zejména hory, jeho nejoblíbenější námět. Maloval nejen České středohoří, ale také Krkonoše, které se mu vryly hluboko do paměti. A navíc příležitostně navštěvoval vyhlášené lázně Teplice.

Za jeho první cestu do Čech bývá v literatuře považováno putování po severních Čechách v roce 1807, kdy se seznámil s hrabětem Františkem Antonínem Thun-Hohensteinem, který si u něj objednal oltářní obraz pro zámeckou kapli v Děčíně. Friedrich tuto zakázku přijal a Kříž v horách nazývaný také Děčínský oltář se stal jeho prvním známým a zároveň také kontroverzním obrazem.

Jako hlavní motiv Děčínského oltáře si vybral krajinu, které vévodí les s vysokými jehličnany a rozeklaná potemnělá skála s dřevěným křížem a ukřížovaným Kristem. Postava Krista na kříži je vidět v dálce a ještě zezadu, jako by ani nebyl hlavním motivem oltářního obrazu. Celý výjev zvláštním způsobem zespoda osvětlují paprsky Slunce a šedé mraky narušují podivně krvavou barvu nebe. Kritikové obraz odmítli s tím, že takový motiv se pro oltář nehodí. Krajina má zůstat krajinou a nemůže se stát kultovním obrazem, u kterého se slouží mše.

V červenci 1810 se Friedrich vydal do Čech znovu. V doprovodu přítele, malíře Georga

Friedricha Kerstinga, podnikl výlet do Krkonoš. Během cesty si pořizoval skici a na základě této inspirace vznikly obrazy *Ráno v Krkonoších*, *Vzpomínky na Krkonoše* či *Česká krajina s Milešovkou*. Tato díla jsou dnes umístěna v nejznámějších světových galeriích. Národní galerie v Praze vlastní obraz *Severní moře v měsíčním svitu*, vzniklý mezi roky 1823 a 1824.

Symbolismus a filozofická inspirace

Krajinomalba nemá představovat přírodu samu o sobě, ale pouze ji vydobýt z paměti.

Krajiny Caspara Davida Friedricha mají obvykle symbolický obsah. Jeho snahou bylo zachytit hlubší smysl zobrazeného prostředí a tuto hloubku na pozorovatele přenést. Byl duchovně založen a krajina pro něj byla otiskem božského impulsu, proto jeho obrazy nikdy nejsou doslovným popisem spatřeného. Na jednom plátně se tak mohou objevit motivy Českého středohoří společně s motivem pobořeného kláštera, který ve skutečnosti nikdy neexistoval.

Malíř nemá malovat pouze to, co vidí kolem sebe, nýbrž také to, co odkrývá sám v sobě. A nevidí-li sám v sobě nic, udělal by lépe, kdyby přestal malovat, co vidí před sebou.

Spojoval přírodní motivy do vymyšlených souvislostí, a tak vkládal nové významy do starobylých a všeobecně uznávaných forem. Z jeho dopisů a aforismů víme, že cesta vinoucí se k horizontu představovala životní dráhu. Strom s bohatou korunou znázorňoval životní sílu, ale uschlý strom znamenal smrt. Prostřednictvím pevnosti skály zdůrazňoval pevnost víry. Voda symbolizovala smrt a most byl vyjádřením schopnosti překonat bolest spojenou se smrtí pomocí víry. Zdůrazňováním světla a stínu do svých maleb vkládal náboženskou symboliku pozemského a věčného života, které jsou také projevem protikladů. Dálka v prostoru u Friedricha představovala budoucnost. Býlím zarostlé zříceniny vyprávěly o konečnosti života i věčném koloběhu vzniku a zániku.

Charakteristickým motivem Friedrichových obrazů byly postavy často viděné zezadu, které pouze tiše sedí a pozorují výjev před sebou. Představují samotáře rozjímající nad fascinujícím divadlem přírody. Umisťoval je na svá plátna, protože tím chtěl uvést pozorovatele do děje, a zároveň ho tak přimět k zamyšlení se nad pomíjivostí lidské existence. Poskytuje divákovi možnost se s nimi ztotožnit. Symbolicky tím říká, že člověk už není harmonickou součástí přírody, i když by si to přál, ale stojí mimo ni jako nezávislý pozorovatel. Divák se tak spolu se zobrazenými postavami dívá do dalekých krajin a dostává zcela novou roli, chce-li v romantickém obraze vidět víc než jen krajinomalbu. Záleží jen na něm, zda to, co vidí před sebou, naplní svými pocity a hlubším významem. Malíř promítl na plátno své nitro, a to se tak stává nejen zrcadlem jeho duše, ale i projekční plochou pro pozorovatele.

Často jsem byl tázán, proč si vybírám za náměty malování tak často smrt, minulost a hrob. Aby žil člověk věčně, musí se nezřídka odevzdat smrti.

Náměty ve Friedrichových dílech často vyjadřovaly myšlenky smrti, loučení a odchodu, ale také víry v onen svět. Smrt se prolínala celým jeho životem. Již ve třiceti letech zobrazil svůj vlastní pohřeb a do pozdních let opakovaně vytvářel kompozice kostelních dvorů, klášterních ruin, rozpadajících se zdí, umírajících stromů, zřícených skal či nekonečnosti moří.

Umělec má právo na své prožitky. Pocity nemohou být nikdy v rozporu s přírodou, vždy s ní vytvářejí soulad.

Pro Caspara Davida Friedricha se umělecké dílo stalo výrazem vnitřního hlasu. Jeho díla naznačují pohled do vnitřního světa lidí ve smyslu Novalisovy filozofie. Z dochovaných písemností malíře je zřejmé, že byl obeznámen s literárními díly tvůrců romantického proudu, mezi které patřil i německý aristokrat, básník a prozaik Novalis. Tento představitel raného romantismu spojil náboženství se symboly. Zdůrazňoval souvislost náboženských a mytologických vyjádření.

Především mu šlo o spojení antické minulosti a křesťanské přítomnosti i budoucnosti. Vztahy pro tyto interpretace hledal v přírodě. Novalisovy filozofické spisy jsou založeny na přírodě a hledání osobní svobody.

Umělec, jenž se odváží nás mámit napodobováním přírody, uzurpuje si roli Boha Stvořitele, ačkoli je to jen obyčejný hlupák. Pokud se naopak pokorně a čestně snaží předvést svůj vztah k nesmírné přírodě, zasluhuje si naši úctu.

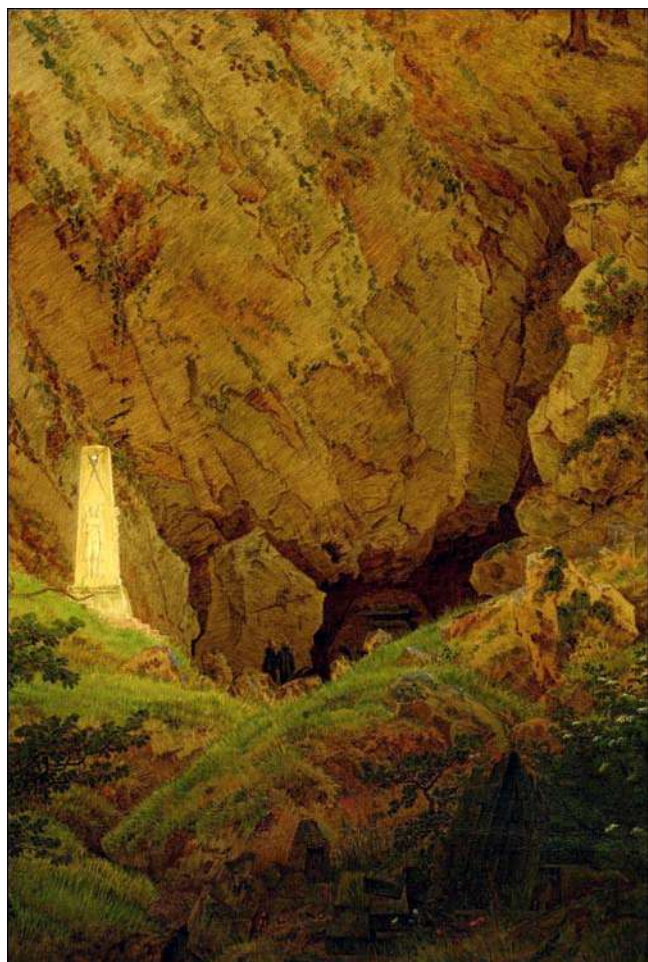
Pro zhodnocení umělecké tvorby malíře můžeme přihlídnout i k dalším impulsům. Například setkání s básníkem a teologem Ludwigem Gotthard Kosegartenem, se kterým ho seznámil jeho univerzitní učitel Quistorp, vneslo do Friedrichova vnímání světa nový úhel pohledu. Kosegarten byl oblíbeným kazatelem, nazývali ho knězem vysvěceným přírodou. Přijal a dále šířil tezi o dvojím zjevení Boha, a to v písmu i v přírodě. Uznával

symbolismus přírodního fenoménu, říkal, že na každém místě a v každém zážitku krajiny je přítomen Bůh. Jeho interpretace přírody ve spisech, kde se zabývá učením Platona o kráse, mohly Friedrichovi poskytnout nové impulsy pro rozvoj symboliky náboženské krajiny. Friedrich souhlasil s teorií, že krása se v přírodě zjevuje jako prožitek toho božského, který vede umění k náboženství. Umění pro něho bylo mostem mezi Bohem a člověkem a zároveň i způsobem, jak zobrazit malířův vnitřní svět prodchnutý vznešenými city. Cítění pro něj bylo nejdůležitějším mostem mezi subjektem a vnějším světem. Ve své tvorbě zobrazoval osobní prožitek z přírody. Maloval tak vnější svět, který však vycházel z jeho srdce.

To Božské je všude, také v zrnku písku; jednou jsem to zobrazil v rákosí.

Proces jeho tvorby byl zdoluhavý, neboť se snažil dosáhnout harmonie vnějšího obrazu s vnitřní představou. Některé motivy užíval v různých kombinacích vícekrát. Výstavba

obrazů je plná napětí a tajemství, využívá k tomu prvky mlhy, páry nebo temnoty, pokrývající vše tajemným závojem. Ústřední myšlenkou všech jeho obrazů je touha po osvobození duše. Ve své obraznosti zacházel až do mysticismu. Dílo tohoto malíře je plodem filozofických meditací o přírodě. Spiritualizovaná příroda – dílo Boží – byla hlavním námětem jeho tvorby. Jeho zásadou bylo ztotožnění umělce s přírodou.

Dobře si všímej formy, té nejmenší stejně jako té největší. Nedělej rozdíly mezi malým a velkým, nýbrž mezi bezvýznamným a závažným.

V jeho dílech nacházíme touhu po nalezení vnitřního klidu a vyrovnanosti, je to hledání, které vychází z hlubokého rozjímání. Jeho tvorba v sobě skrývá utajenou životní energii a nádhernou vnitřní sílu. Friedrichovy krajinomalby vyjadřují napětí, jež je nerozlučně spjata s existencí člověka, který ale ví, že je součástí mocné přírody. V každém jeho obraze vidíme touhu porovnat omezené možnosti člověka s velkolepým představením, které nám nabízí příroda. Díky němu jsme vnímavější k duchovnímu rozměru přírody a k její vznešenosti. Jeho díla jsou určena nejen smyslům, ale promlouvají i jazykem duše.

Mgr. Petra Pavlíčková

LITERATURA

Malířské umění od A do Z: dějiny malířského umění od počátků civilizace. Přeložila Naďa Benešová. Praha: Rebo Productions, 1995. ISBN 80-85815-20-6.

Pijoán, José. *Dějiny umění.* Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-242-0216-6.

Krausse, Anna-Carola. *Dějiny malířství: od renesance po současnost.* Vyd. 2. Přeložila Jaroslava Krajná. Praha: Slovart, c2008. ISBN 978-80-7391-056-3.

Malíři: Život, inspirace a dílo: Caspar David Friedrich. Praha: Eaglemoss International, 2000. ISSN 1212-8872

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Když se dnes řekne slovo filozofie, často si představíme teoretickou disciplínu odtrženou od praktického života. Tento kurz vám nabízí filozofii takovou, jaká je ve své podstatě: srozumitelnou a aplikovatelnou v každodenním životě.

1. PŘÍRODNÍ FILOZOFIE

Podle klasické filozofie byla etika vnímána jako klíč ke skutečnému rozvoji lidské bytosti. Dotkneme se i významu pojmů Philo-Sophia, filozofická škola a filozofie jako způsob života. Ukážeme si rozdíl mezi morálním a intelektuálním životem a nevynecháme ani vysvětlení pojmu učedník.

2. ČLOVĚK A UNIVERZUM

Mikrokosmos i makrokosmos jsou prostoupeny stejnými zákony, které mají své rozmanité projevy, dle úrovně, na které je pozorujeme. Sluneční soustava stejně jako i život jednotlivce mají svůj skrytý smysl, cestu i směr. Pojednává o tom klasické západní a východní pojetí člověka a univerza a pojmy vědomí, dharma, karma a reinkarnace.

3. ODKAZ DÁVNÉ INDIE

Prostřednictvím symbolů se můžeme napít se studnice Pravdy a Poznání. Otevírají nám brány vnitřního světa, ve kterém se střetávají protichůdné hlasy, přičemž snahou člověka je zorientovat se v nich a dosáhnout vnitřní rovnováhy a klidu. Symbolický je i text „Bhagavadgíta“, který se zabývá otázkou, jak se může člověk naučit jednat „správně“.

4. ZÁHADY TIBETU

„Hlas Ticha“ představuje kompas na cestě poznání a rozvoje sebe sama. Poukazuje na charakteristiky jednotlivých úseků této cesty, na její úskalí, výzvy i příležitosti, na to, s čím se nevyhnutelně setká každý, kdo si přeje uslyšet hlas duše: se třemi ctnostmi učedníka, smyslem vnitřního růstu a s pojmy jako koncentrace, iluze, touha či jednota.

5. BUDDHISTICKÁ FILOZOFIE

Mnoho filozofů se zabývalo otázkou, jaký smysl má existence člověka či jak tento smysl najít. Život je často poznamenán bolestí nebo nějakou formou utrpení a nouze. Siddharta Gautama Buddha hledal odpovědi na tyto otázky. Seznámíme se s jeho učením o Zlaté střední cestě a Čtyřech vznešených pravdách, jejichž součástí je Osmerá ušlechtilá stezka vedoucí k překonání „utrpení“ v životě.

6. MOUDROST ČÍNY

Konfucianismus nabízí eticko-politické zřízení založené na principech bratrství, řádu a harmonie. Uspořádaná společnost, vedená nejschopnějším a nejctnostnějším člověkem, je odrazem harmonie v univerzu. Nabízí racionální sociální řád založený na etice a vzdělání zdůrazňující důležitost osobního rozvoje člověka.

7. VÝZVA ŽIVOTA VE SPOLEČNOSTI

Soužití: všichni navazujeme vztahy a naše jednání má vliv na životy ostatních. Proto nás zajímají hodnoty, na jakých je možné vystavět dobře fungující společnost. Pokud se takto nalezené hodnoty stanou základem pro politiku, je tu naděje na prožití jednoty. Proto je důležitá úloha jednotlivce ve společnosti a při utváření lepšího světa.

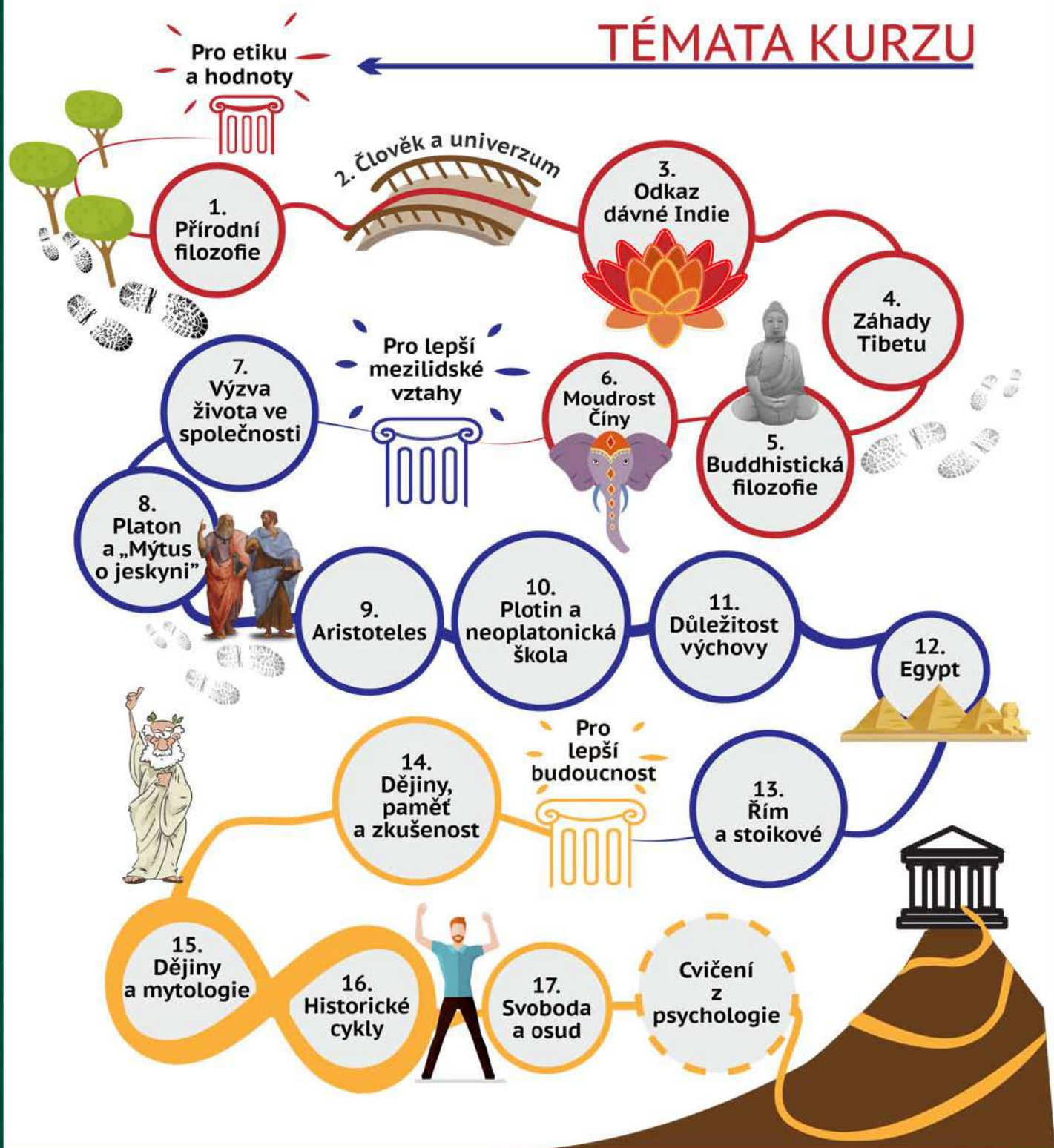
8. PLATON A „MÝTUS O JESKYNI“

Svět, ve kterém žijeme, není zdaleka dokonalý, a přesto byl podle Platona vytvořený na základě dokonalých pravzorů. Platon odhalil, že jednou z velkých překážek člověka na cestě vlastního rozvoje je iluze, které nezřídka podléhá a která napomáhá jeho „uvěznění v jeskyni“. Symbolickým jazykem o tom vypráví v příběhu „Mýtus o jeskyni“.

9. ARISTOTELES

Štěstí je jedna z nejzákladnějších potřeb člověka, a proto se jím podrobně zabýval i Aristoteles. Dosáhnout dlouhotrvajícího štěstí a umět rozeznat to krátkodobé není třeba nechávat náhodě. Aristoteles popisuje ctnosti jako síly duše, které nám, když je rozvíjíme, pomáhají uchopit život do vlastních rukou.

TÉMATATA KURZU

www.akropolis.cz

www.filozofieprozivot.cz

NA ÚVODNÍ PŘEDNÁŠKU JE VSTUP VOLNÝ

10. PLOTIN A NEOPLATONICKÁ ŠKOLA

Prostřednictvím eklektické filozofie ukázal neoplatonismus, že téměř všechny náboženské a filozofické směry mají společný základ. Poukázal na důležitost skutečného bratrství mezi lidmi, které je založeno na toleranci, pochopení a respektu, což vychází z poznání, že lidské duše vycházejí z jednoho pramene.

11. DŮLEŽITOST VÝCHOVY

Mnozí filozofové se shodli v tom, že bez úsilí a systematičnosti se k cíli dojit nedá. To je i přínos vzdělání a výchovy. V dětství nás tvaruje naše rodina a okolí, v dospělosti je formování nás samých v našich rukách a prostřednictvím našeho sebevzdělávání a sebevýchovy se my sami stáváme odpovědnými za vytvořené dílo, které je zároveň kamínkem v mozaice společnosti, lidstva a celého světa.

12. EGYPT

Morálka v Egyptě není jen teorií, ale představuje životní styl a je základním pramenem života v pyramidálním uspořádání společnosti. Potvrzením toho jsou i rady a návody některých faraonů, vezírů a egyptských mudrců, které nám i dnes mohou pomoci chápat sebe sama a svoji úlohu, vykonávat své povinnosti dobře, radostně a zodpovědně.

13. ŘÍM A STOIKOVÉ

Stoicismus přenesl z epochy helénizmu mnoho hodnotných myšlenek a jeho představitelé svým jednáním ukázali, že jsou tyto myšlenky použitelné v praktickém životě a že i v těžkých časech se lze pomocí etiky vyhnout úpadku. Stoická nauka shrnuje smysl vědomého a šťastně vyrovnaného jednání a vysvětluje, že skutečnou svobodu člověk zažije, pokud je schopen zharmonizovat vlastní přirozenost s vyšší podstatou.

14. DĚJINY, PAMĚŤ A ZKUŠENOST

Zkoumáním dějin může člověk získat cenné bohatství nejen v podobě poznatků, ale především zkušeností. Pokud se dokážeme z dějin poučit, pochopit je a vytáhnout z nich zkušenosti, můžeme je uplatnit v přítomnosti, což nám umožňuje stát se aktivním a vědomým tvůrcem své budoucnosti. Vzpomínky na minulost, ať už se týkají jednotlivce nebo společnosti, mohou být pozitivní i negativní. V obou případech však mají vliv na náš každodenní život a mohou být užitečné, pokud si z nich dokážeme vzít ponaučení nebo inspiraci. Minulost je naší součástí a ovlivňuje naši přítomnost.

15. DĚJINY A MYTOLOGIE

Mýty nám svým symbolickým jazykem přinášejí nejen poznání dějin, ale nabízejí mnohem více. Lze je „odemknout“ klíčem historickým, psychologickým, astronomickým a dalšími. Dle toho, který klíč použijeme, nám mýtus otevře brány do dané dimenze.

16. HISTORICKÉ CYKLY

Čas je relativní pojem, a přesto nás silně ovlivňuje, protože představuje jednu ze skutečností, jejímž prostřednictvím se ve světě orientujeme. Jeho běh v přírodě vnímáme prostřednictvím střídání období, která se opakovaně navracejí do téhož momentu, ačkoli vždy v trochu pozměněné formě spojené s jistými charakteristikami.

17. SVOBODA A OSUD

Jedním z důležitých nástrojů na cestě lidského života je svoboda. Tématem správného chápání svobody se zabývali filozofové všech dob, a mnozí shodně dospěli k závěru, že jejím nejdůležitějším projevem je svoboda volby, avšak s plným vědomím možných důsledků a s převzatou odpovědností za ně.

Součástí kurzu jsou cvičení rozvíjející schopnosti člověka: pozornost, koncentrace, paměť, imaginace, vůle atd.

Více na: www.akropolis.cz a www.filozofieprozivot.cz

PROGRAM AKTIVIT ON-LINE - DUBEN 2021

Program on-line přednášek a kurzů naleznete na www.akropolis.cz/on-line

O PŘEDNÁŠKÁCH V NAŠICH SÍDLECH SE DOZVÍTE NA NAŠEM WEBU.

KURZ FILOZOFIE PRO ŽIVOT

Úvodní přednáška ke kurzu – vstup volný

Termíny přednášek najdete v programu jednotlivých měst

- Kurz 17 bloků přednášek a praktických cvičení
- Koná se jednou týdně, vždy 2 h, [program viz strany 21–23](#)

VELKÉ CIVILIZACE AMERIKY

On-line kurz, vždy středa od 19 hodin, cena: 649 Kč

31. března - Inkové

- Obdivuhodná rozloha inckého impéria • Funkční a hierarchicky uspořádaná společnost • Monumentální stavby Kyklopské architektury
- Praktická morálka a vztah k práci

7. dubna - Mayové

- Civilizace, která se neustále stěhovala • Mayské pyramidy – posvátná architektura • Kodexy – písemné památky mayské literatury
- Vyspělé znalosti mayské kultury

14. dubna - Aztékové

- Dědicové Tolteků: bohové a mýty • Mysticko-vojenská cesta Rytířů Orla a Jaguára • Aztécký kalendář • Aztécká filozofie

STABILITA V TĚŽKÝCH ČASECH

**On-line přednáška, cena: 100 Kč (studenti a důchodci 80 Kč)
Úterý, 20. dubna od 19 hodin**

Snad ve všech historických obdobích najdeme krize a těžkosti. Filozofie vždy zkoumala jejich hlubší smysl proto, aby pomohla člověku najít východisko a uvědomit si hodnoty, které mu pomohou nalézt opět stabilitu a jistotu. Jak řekl Einstein: „*Kdo překoná krizi, překoná sám sebe, aniž by byl přemožen.*“

FILOZOF PLATON

On-line kurz, vždy středa od 19 hodin, cena: 649 Kč

středa 28. dubna – Hledání pravdy

- Učení o přírodě, svět idejí
- Základní platónské ideje: Pravda, Dobro, Krása, Spravedlnost
- Mýtus o jeskyni, poznání idejí • Idealistická filozofie

středa 5. května – Hledání dobra a krásy

- Učení o člověku, smysl života • O nesmrtelnosti duše - mýtus o Érovi
- Vznešená a žádostivá část duše • Výchova a rozvoj duševních sil

středa 12. května – Hledání spravedlnosti

- Učení o společnosti • Dialogy: Ústava a Zákony
- Spravedlivý člověk, spravedlivý stát • Politika a ideál vládce